

Suomalaisten kesämökkien maantiede

20.3.2024

Suomessa on yli puoli miljoonaa vapaa-ajan asuntoa. Toisin sanoen useampi kuin joka kymmenes suomalainen omistaa sellaisen, koska suurella osalla kesämökeistä on useampia kuin yksi omistaja. Perinteisesti kesämökit ovat suomalaisille pysyväisluontoisia kiinnekohtia läpi elämän, vaikka vakituista asuntoa saatetaan vaihtaa elämän aikana jopa useita kertoja. Toistuvasti mökkiä käyttäviä on arvioitu Suomessa olevan vajaa kolme miljoonaa (Voutilainen ym. 2021).

Tässä artikkelissa tarkastellaan suomalaisten ja eteläpohjalaisten kesämökkien maantiedettä. Tarkasteltaessa mökkien lukumäärää maakunnittain eniten kesämökkejä on Varsinais-Suomessa, Pirkanmaalla, Etelä-Savossa ja Uudellamaalla. Mökkien lukumäärällä mitattuna maakuntien vertailussa Etelä-Pohjanmaa on kolmen viimeisen joukossa. Jos taas mittariksi otetaan ulkomaakuntalaisten omistamien mökkien suhteelliset osuudet, Etelä-Pohjanmaa sijoittuu maakuntien listalla keskivaiheille (Taulukko 1). Ulkomaakuntalaisiksi luokitellaan mökin omistajat, joilla vakituinen asunto on eri maakunnassa kuin kesämökki.

Vapaa-ajan asuntojen ja kesämökkien lukumäärään merkittävästi vaikuttavia tekijöitä ovat makean veden määrä, meriveden määrä, järvien lukumäärä sekä maakunnan pinta-ala suhteessa veden määrään alueella. Vesistöjen runsas määrä maakunnissa luonnollisesti lisää rantaviivaa, mikä vaikuttaa suoraan kesämökkien lukumäärään, kun tiedetään, että suurin osa suomalaisten mökeistä sijaitsee veden äärellä. Mökkeilyä ja vapaa-ajan asutusta voidaan tarkastella useista eri näkökulmista. Näin ollen kuntia ja maakuntia ei voida laittaa ns. paremmuusjärjestykseen ainoastaan esimerkiksi mökkien lukumäärämittarilla.

Ulkomaakuntalaiset mökkien omistajat Suomessa

Kuten todettua maakuntien kesken Etelä-Pohjanmaa sijoittuu keskivaiheille ulkomaakuntalaisten omistamien mökkien %-osuuden mukaan (Taulukko 1). Etelä-Pohjanmaalla yli kolmannes maakunnan mökkien omistajista on ulkomaakuntalaisia. Vastaavasti mökin sijaintimaakunnassa asuvia Etelä-Pohjanmaalla on noin 65 % eli suurin osa mökin omistajista myös asuu melko lähellä sitä. Uudellamaalla, Ahvenanmaalla ja Pohjanmaalla on suhteellisesti vähiten ulkomaakuntalaisten omistamia mökkejä ts. myös näissä maakunnissa mökin omistavista lähes kaikki myös asuvat samassa maakunnassa. Vastaavasti reilusti yli puolet mökeistä on ulkomaakuntalaisten omistuksessa Etelä-Savossa, jossa on mökkejä lukumäärältään toiseksi eniten maakunnista.

Kesämökkien omistusta maakunnissa tilastoidaan tilastokeskuksen toimesta seuraavissa luokissa: yksityishenkilöiden omistamat mökit (=yhteensä omistaja asuu mökin sijaintikunnassa ja omistaja ei asu mökin sijaintikunnassa), ulkomaalaisten omistamien mökkien osuus (%) sekä kuolinpesät, yritykset, yhteisöt, ulkomaalaiset ja muut -luokka. Näistä luvuista yhteensä saadaan maakunnan kesämökkien lukumäärä. Taulukossa 1 esitetään kaikkien kesämökkien tilastoidut lukumäärät maakunnittain vuonna 2022.

Suhteessa maakunnan maapinta-alaan mökkejä on melko harvassa suuressa osassa maakuntia. Kymenlaakso on maapinta-alaltaan pienimpien joukossa ja siellä on mökkitiheys korkein; 2,5 mökkiä per km². Kainuussa on lähes kaksi mökkiä neliökilometrillä. Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa, Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla on maapinta-alan neliökilometriä kohden noin yksi kesämökki. Suuressa osassa maakuntia mökkien tiheys vaihtelee 0,2 ja 0,6 mökin välillä per maakunnan maapinta-ala. Koko Suomessa mökkejä on 0,3 mökkiä per maapinta-ala km² (Taulukko 1).

Taulukko 1. Kesämökkien määrä v. 2022 Suomessa, mökkejä per km² maakunnan maapinta-alasta, mökkien osuus (%) kaikista Suomen kesämökeistä ja ulkomaakuntalaisten omistamat mökit (%) v. 2019. (Tilastokeskus).

Maakunnat	Mökkejä v. 2022 lkm.	Mökkejä per km² maapinta-alasta	% koko Suomen mökeistä	Ulkomaa-kuntalaisten omistamat mökit v. 2019 (%)
Uusimaa	41666	0,2	8 %	5 %
Ahvenanmaa	7590	0,2	1 %	9 %
Pohjanmaa	22840	0,8	4 %	16 %
Pohjois-Pohjanmaa	32809	0,6	6 %	22 %
Satakunta	19685	0,2	4 %	26 %
Keski-Pohjanmaa	4561	1,1	1 %	28 %
Pirkanmaa	49982	0,3	10 %	30 %
Pohjois-Savo	31338	0,2	6 %	32 %
Varsinais-Suomi	50407	0,6	10 %	32 %
Pohjois-Karjala	24493	1,1	5 %	33 %
Etelä-Pohjanmaa	**13338**	**1,0**	**3 %**	**35 %**
KOKO MAA	**509652**	**0,3**	**100 %**	**36 %**
Etelä-Karjala	20748	0,3	4 %	41 %
Kainuu	12170	1,7	2 %	43 %
Lappi	37319	0,3	7 %	44 %
Keski-Suomi	32262	0,5	6 %	45 %
Kymenlaakso	16054	2,5	3 %	46 %
Päijät-Häme	24031	0,4	5 %	53 %
Kanta-Häme	21841	0,2	4 %	57 %
Etelä-Savo	46518	0,3	9 %	63 %

Suomi on tuhansien järvien maa

Suomea sanotaan tuhansien järvien maaksi, ja hyvästä syystä. Maassa on yhteensä noin 168 000 järveä, joista pinta-alaltaan yli hehtaarin kokoisia järviä yli 56 000. Loput yli 100 000 järveä on pienempiä vähintään puolen hehtaarin kokoisia. Ylivoimaisesti eniten järviä on Lapissa; yhteensä lähes 20000 (Maanmittauslaitos). Kuntia tarkasteltaessa eniten järviä on Inarissa (8033 kpl), Enontekiöllä (3109 kpl) ja Kuusamossa (1911 kpl). Maakunnittain tarkasteltuna seuraavana, mutta jo huomattavasti vähemmän kuin Lapissa, on järviä Pohjois-Karjalassa, Kainuussa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Etelä-Savossa; yli 4000 kussakin maakunnassa (Taulukko 2). Järvien lukumäärän mukaan pienimpiä maakuntia ovat Satakunta ja Keski-Pohjanmaa; tosin nämä maakunnat sijaitsevat rannikolla ja näin omaavat laajasti merenranta-alueita.

Etelä-Pohjanmaan seutukuntia on neljä: Järviseutu, Kuusiokunnat, Seinäjoen seutukunta ja Suupohja. Niitä tarkemmin tarkasteltaessa havaitaan, että Seinäjoen seutukunta on pinta-alaltaan suurin ja vastaavasti järviä seutukunnassa on toiseksi vähiten maakunnan seutukunnista (130 kpl). Kesämökkien määrässä Seinäjoen seutukunta (4033 mökkiä) on kuitenkin lähes samalla tasolla kuin makean veden pinta-alalta ja järvien määrältä maakunnan suurimmat alueet Kuusiokunnat (4018 mökkiä) ja Järviseutu (4210 mökkiä). Kuusiokunnissa ja Järviseudulla sijaitsevat myös Etelä-Pohjanmaan suurimmat järvet: Lappajärvi (14549 ha), Ähtärinjärvi (3987 ha), Evijärvi (2710 ha) ja Kuortaneenjärvi (1488 ha).

Kuten suomalaisilla yleisesti, myös Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevien ulkokuntalaisten (eli mökki eri kunnassa kuin vakituinen asunto) omistamista mökeistä suuri osa (71 %) sijaitsee veden äärellä eli järven, joen tai lammen rannalla (Tuuri, ym., 2023). Eniten veden äärellä sijaitsevia mökkejä maakunnassa on Kuusiokunnissa (85 %) ja Järviseudulla (82 %). Nämä seutukunnat ovat myös alueen järvirikkaimpia. Kuusiokunnissa on yhteensä 345 järveä (Alavus 165, Ähtäri, 159, Kuortane 21). Toiseksi eniten järviä (234 kpl) on Järviseudulla. Vastaavasti vähiten mökkejä veden äärellä, vähiten makeaa vettä ja siten myös vähiten järviä on Seinäjoen seutukunnassa ja Suupohjassa (70) (Tuuri, ym. 2023).

Taulukko 2. Maakunnittain maa-alan pinta-alat, makean ja meriveden osuus (%), järvien ja kesämökkien lukumäärä. (Tilastokeskus, Maanmittauslaitos, Järvi-meriwiki).

Maakunta	Maata	Makeaa vettä	Meri-vettä	Pinta-ala yhteensä	Järviä	Kesä-mökkejä
	km²	%	%	km²	lkm.	lkm.
Ahvenanmaa	1554	<1 %	88 %	13325	160	7590
Etelä-Karjala	5326	22 %	0 %	6872	1281	20748
Etelä-Pohjanmaa	**13799**	4 %	0 %	**14356**	**777**	**13338**
Etelä-Savo	12652	26 %	0 %	17099	4265	46518
Kainuu	20198	11 %	0 %	22690	4534	12170
Kanta-Häme	5199	9 %	0 %	5708	785	21841
Keski-Pohjanmaa	5020	3 %	19 %	6463	455	4561
Keski-Suomi	16043	16 %	0 %	19012	3394	32262
Kymenlaakso	4559	6 %	27 %	6769	697	16054
Lappi	92683	6 %	1 %	100367	19923	37319
Pirkanmaa	13249	15 %	0 %	15550	2866	49982
Pohjanmaa	7403	1 %	57 %	17834	651	22840
Pohjois-Karjala	18793	18 %	0 %	22903	4895	24493
Pohjois-Pohjanmaa	36830	5 %	15 %	45852	4394	32809
Pohjois-Savo	17346	18 %	0 %	21078	3764	31338
Päijät-Häme	5715	18 %	0 %	6942	1025	24031
Satakunta	7823	4 %	28 %	11493	480	19685
Uusimaa	9103	3 %	40 %	16059	1016	41666
Varsinais-Suomi	10668	1 %	47 %	20538	666	50407
Koko maa	**303948**	9 %	13 %	**390907**	**56028**	**509652**

Marja Katajavirta
asiantuntija TKI
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Hannu Tuuri
lehtori
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Elina Järvinen
asiantuntija TKI
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Sanna Jyllilä

lehtori
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Artikkeli liittyy Mökkeilyä ja matkailua 2022 -selvitykseen. Seinäjoen ammattikorkeakoulussa toteutettiin kysely ulkokuntalaisille Etelä-Pohjanmaalla vapaa-ajan asunnon omistaville. Tutkimuksen rahoitti Töysän Säästöpankkisäätiö.

Kirjoittajat työskentelivät asiantuntijoina Mökkeilyä ja matkailua 2022 -selvityksessä.

Lähteet

Järvi-meriwiki (2021). https://www.jarviwiki.fi/wiki/Suomen_maakunnat

Maanmittauslaitos (MML). (2019). Suomi, 57 000 – 168 000 järven maa. https://www.maanmittauslaitos.fi/ajankohtaista/suomi-57-000-168-000-jarven-maa

Suomen virallinen tilasto (SVT). Rakennukset ja kesämökit. Tilastokeskus. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__rakke/statfin_rakke_pxt_116j.px/

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2019). Rakennukset ja kesämökit. Kesämökit 2019. Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/rakke/2019/rakke_2019_2020-05-27_kat_001_fi.html

Tuuri, H., Katajavirta, M., Jyllilä, S. & Järvinen, E. (2023). Mökkeilyä ja matkailua 2022 vapaa-ajan asukkaiden palvelujen käyttö Etelä-Pohjanmaalla. https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20230907120779

Voutilainen, O., Korhonen, K., Ovaska, U. & Vihinen, H. (2021). Mökkibarometri 2021. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 47/2021. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-237-7